

RAPORT Z KONSULTACJI WEWNĘTRZNYCH REKOMENDACJI MODELU NA RZECZ RÓWNEGO TRAKTOWANIA

Przedmiotem Raportu jest dostarczenie informacji z przebiegu konsultacji wewnętrznych rekomendacji Modelu na rzecz Równego Traktowania, zaprezentowanie uwag zgłoszonych w ich oraz ustosunkowanie się do nich.

1.1. Cel konsultacji wewnętrznych

Celem konsultacji wewnętrznych było:

-zgłoszenie uwag do rekomendacji Modelu na rzecz Równego Traktowania przez Wydziały i Biura Urzędu Miejskiego oraz jednostki i spółki miejskie.

1.2. Podmioty zaproszone do uczestnictwa w konsultacjach:

Do udziału w konsultacjach wewnętrznych zaproszeni zostali dyrektorzy, zastępcy dyrektorów wydziałów i kierownicy referatów Urzędu Miejskiego, dyrektorzy i zastępcy dyrektorów jednostek i spółek miejskich oraz osoby wydelegowane przez nich jako uczestnicy warsztatów obszarowych.

1.3. Termin konsultacji

Konsultacje wewnętrzne przeprowadzono od 7 maja do 11 maja 2018 roku.

1.4. Forma i przebieg konsultacji wewnętrznych

Konsultacje opisane w raporcie były konsultacjami wewnętrznymi, prowadzonymi poza trybem Uchwały nr XVI/494/15 Rady Miasta Gdańska z dnia 26 listopada 2015 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami miasta Gdańska.

Odbyły się w postaci spotkania zaproszonych dyrektorów, zastępców dyrektorów wydziałów i kierowników referatów Urzędu Miejskiego, dyrektorów i zastępców dyrektorów jednostek i spółek miejskich z Prezydentem Pawłem Adamowiczem, Zespołem Zarządzającym pracami nad Modelem oraz osobami reprezentującymi Zespół ekspertek i ekspertów z każdej z grup przesłankowych. Spotkanie 7 maja 2018 roku służyło przedstawieniu diagnoz grup przesłankowych.

Ponadto odbyły się 7 warsztatów obszarowych w dniach 9, 10 i 11 maja 2018 roku.

Spotkanie 9 maja 2018 roku, w hotelu So Stay, odbyło się w tematach:

- „edukacja” (9:00-11:30),
- „integracja społeczna i aktywność obywatelska” (12:00-14:30),
- warsztat dot. rekomendacji z obszaru promocji i komunikacji społecznej i zamówień publicznych i finansów miasta (15:00-17:00).

Spotkanie 10 maja 2018 roku, w Nowym Ratuszu odbyło się w tematach:

- „innowacyjność i przedsiębiorczość oraz atrakcyjność inwestycyjna” (09:00-11:30),
- „infrastruktura, Mobilność i transport oraz przestrzeń publiczna” (12:00-14:30).

Spotkanie 11 maja, ponownie w So Stay Hotel, odbyło się w tematach:

- „kultura i czas wolny” (09:00-11:30),
- „sport i zdrowie publiczne” (12:00-14:30).

W konsultacjach wewnętrznych brało udział około 300 osób.

1.5. Uwagi do rekomendacji i zadań zgłoszone w czasie warsztatów obszarowych.

Kolumna „Rekomendacje i zadania” zawiera propozycje zmian w brzmieniu rekomendacji (sugestie dodania sformułowań zostały **pogrubione**, sugestie fragmentów do usunięcia zostały ~~przekreślone~~)

Uzasadnienie uwag oraz ustosunkowanie się do nich zapisano w kolumnie po prawej stronie. Zawierają one zarówno uwagi wprowadzone w czasie konsultacji społecznych jak i wewnętrznych.

1. Wszystkie obszary

	Rekomendacje i zadania	UWAGI DO REKOMENDACJI I ZADAŃ
1.	Wskazanie równego traktowania, przeciwdziałania dyskryminacji, walki z przemocą w każdym środowisku, w szczególności przemocą motywowaną uprzedzeniami we wszystkich przesłankach Modelu jako jednego z priorytetów polityki Miasta.	
2.	Sprawdzenie i monitorowanie statystyk, z uwzględnieniem ~~pleci, wieku, pochodzenia etnicznego i narodowego, niepełnosprawności, religii, światopoglądu i wyznania, orientacji seksualnej~~ wszystkich przesłanek Modelu odnośnie liczby i typu wypadków i przestępstw (także poważnych zbrodni), które wpływają na bezpieczeństwo lub poczucie zagrożenia, i jeśli to konieczne zbadanie poziomu i charakteru obaw przed przestępstwem lub innymi źródłami zagrożenia.	Uwaga wyrażona w czasie konsultacji społecznych rekomendacji Modelu. Uwzględniona jako uspojnienie sposobu wymieniania wszystkich przesłanek Modelu, zgodnie z legendą.
3.	Prowadzenie współpracy ze wszystkimi partnerami z sektora publicznego i prywatnego, jak również z organizacjami społecznymi, w celu promowania większej równości bez względu na ~~pleć, wiek, religię, poglądy i wyznanie, pochodzenie etniczne i narodowe, orientację seksualną, niepełnosprawność~~ wszystkie przesłanki Modelu we wszystkich aspektach życia na terenie Gdańska.	Uwaga wyrażona w czasie konsultacji społecznych rekomendacji Modelu. Uwzględniona jako uspojnienie sposobu wymieniania wszystkich przesłanek Modelu, zgodnie z legendą.
4.	Konsultowanie ze swoimi partnerami i organizacjami, także z partnerami społecznymi, opracowanie i sprawdzanie dwuletniego Planu Działań wdrażania Modelu na rzecz Równego Traktowania i innych kwestii związanych z równością.	
5.	Wprowadzenie klauzul równego traktowania i przeciwdziałania dyskryminacji w zleceniach i umowach na realizację zadań publicznych z organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami oraz umowach dotyczących udostępnienia przestrzeni i budynków.	
6.	Promowanie i stosowanie zasady zrównoważonej reprezentacji w swoich własnych ciałach decyzyjnych i doradczych oraz nominacji do ciał zewnętrznych. Analiza i opracowanie zasad powoływania ciał doradczych, rad programowych, zespołów i kapituł w taki sposób, aby ich skład odzwierciedlał	

	różnorodność gdańskiej społeczności.	
7.	Realizacja edukacji antydyskryminacyjnej i równego traktowania we wszystkich przesłankach Modelu kierowana do pracowników i działaczy wszystkich wydziałów i biur Urzędu Miejskiego, jednostek miejskich i spótek miejskich oraz organizacji pozarządowych we wszystkich przesłankach Modelu.	Uwaga uwzględniona jako uszczegóławiająca i narzucająca jednolity zapis. Dodanie spółek miejskich z przewagą udziałów miasta jako kolejnych instytucji wdrażających Model.
8.	Realizacja kampanii społecznych ukierunkowanych na równe traktowanie i przeciwdziałanie dyskryminacji w zakresie wszystkich przesłanek Modelu z wykorzystaniem marki Łączy nas Gdańsk.	
9.	Realizacja kampanii społecznej w środkach komunikacji publicznej, która w przystępny sposób przekazywałaby informacje o tym, jak zachowywać się (savoir-vivre) w sytuacjach publicznych (np. nie pić alkoholu, nie słuchać głośno muzyki, ustępować miejsca, jak reagować na mowę nienawiści i przemoc itp.), a przy okazji mówiłaby o równym traktowaniu, otwartości i szacunku dla wszystkich.	
10.	Opracowanie i stosowanie strategii, polityki i działań, w celu zagwarantowania bezpieczeństwa mieszkańcom/kom ze szczególnym uwzględnieniem grup zagrożonych dyskryminacją oraz ~~obniżenie~~ zwiększenie poczucia braku bezpieczeństwa i ochrony, poprzez konkretne ulepszenia transportu publicznego, przestrzeni publicznej, oświetlenie ulic, oraz współpracę z policją lub innymi służbami .	Zmiana szyku zdania, która wpływa na większą zrozumiałość rekomendacji. Zmiana celu rekomendacji na pozytywny („Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa” zamiast „zmniejszenie braku”), zgodnie z metodologią tworzenia celów. Dodanie żeńskich końcówek zgodnie z filozofią języka włączającego i uspojnienie w tym zakresie zapisów wszystkich rekomendacji. Uwagi uwzględniono, jako wpływające na większą jasność rekomendacji Modelu.
11.	Wsparcie i promowanie przedsięwzięć równego traktowania wyborów życiowych i ról rodzinnych , kulturowych, społecznych i zawodowych kobiet i mężczyzn. Promowanie w życiu publicznym i działaniach ~~obywateli~~ obywatelskich , aktywnego udziału kobiet i mężczyzn ze wszystkich grup społecznych, w szczególności tych grup mniejszościowych, które mogłyby być w innym wypadku wykluczone.	Wprowadzenie bardziej zrozumiałego pojęcia „wyborów życiowych” do rekomendacji. Dodanie „ról rodzinnych”, jako uzupełnienia do tych już wymienionych i szczególnie zwracającego uwagę na równe traktowanie wyborów dotyczących zakładania rodziny, wychowania dzieci, itd w tym zakładania rodzin wielodzietnych. Wprowadzenie słowa „obywatelskich” jako neutralnego pociwo. Uwagi uwzględniono jako zwiększające zrozumienie rekomendacji i poszerzające jej zakres.
12.	Wzmacnianie partycypacji społecznej (informacja, konsultacje, współdecydowanie, udział we wdrażaniu) grup ~~zagrożonych dyskryminacją i nierównym traktowaniem~~ przesłankowych	Uspójnienie zapisu rekomendacji zgodnie z legendą i uwagą z konsultacji społecznych.

	wymienionych w Modelu, ~~we wszystkich przesłankach Modelu~~ w myśl zasady „Nic o nas bez nas”.	
13.	Zapewnienie różnorodności w przestrzeni publicznej i komunikacji społecznej przy okazji wszystkich świąt i wydarzeń ważnych dla grup mniejszościowych żyjących w mieście (zgodnie z wartościami Modelu oraz jego przesłankami)	Uszczegółowienie rekomendacji: wskazanie na wartości Modelu, a więc docenienie różnorodności w atmosferze szacunku jako decydujące w komunikacji społecznej. Uwaga uwzględniona jako zwiększające zrozumienie rekomendacji.
14.	Włączenie się miasta Gdańska we współorganizację i promocję ~~wydarzeń z okazji~~ wydarzeń ważnych dla różnych grup w zakresie wszystkich przesłanek Modelu np. dni mniejszości etnicznych, religijnych, osób z niepełnosprawnością, migrantów, uchodźców, dni różnorodności, dni równości.	Na podstawie rekomendacji z konsultacji społecznych wprowadzenie zmiany stylistycznej zwiększającej zrozumienie rekomendacji.
15.	Uwzględnienie w dalszej perspektywie rozwojowej i w planowaniu dalszej polityki miasta wzrostu liczby osób starszych.	
16.	Bezpłatne udostępnienie miejskich nośników reklamowych/informacyjnych na kampanie antydyskryminacyjne prowadzone przez organizacje pozarządowe, po skonsultowaniu ich z szerokim gronem eksperckim, np. z Gdańską Radą ds. Równego Traktowania .	Wprowadzenie poprawnej nazwy Gdańskiej Rady ds. Równego Traktowania.
17.	Analiza ~~obecnej polityki~~ działań informacyjnych, promocyjnych i edukacyjnych: dokumenty i materiały papierowe i elektroniczne, pisane i mówione oraz obrazkowe (również w działaniach zleczanych podmiotom zewnętrznym) miasta Gdańska pod kątem: 1. różnorodności wykorzystywanych wizerunków ludzi, sposobu komunikacji (w tym języka) i sprawdzenie, czy ~~polityka~~ działania te uwzględniają także osoby z grup przesłankowych. 2. niepowielania stereotypów dotyczących grup przesłankowych i promowania różnorodności. Wpisanie różnorodności jako podstawowej zasady w działania informacyjne miasta i jego agend. Proces zmiany ~~polityki~~ działań informacyjnych należy zacząć od ~~audytu~~ analizy wybranych reklam, informacji i działań promocyjnych w roku 2017 i 2018 pod kątem różnorodności, by ustalić bieżący model komunikacji i ewolucyjnie go zmieniać. Przygotowanie i wdrożenie wytycznych promujących różnorodność w działaniach informacyjnych, promocyjnych i edukacyjnych w instytucjach miejskich.	Uspójnienie zapisu rekomendacji zgodnie z rekomendacją 25 (obecnie 27) z obszaru Edukacja, pod kątem zakresu materiałów promocyjnych. Uszczegółowienie rekomendacji o wprowadzenie wytycznych promujących różnorodność, jako metody jej wdrażania. Uwaga uwzględniona jako zwiększająca przejrzystość rekomendacji.
18.	Opracowanie zasad upamiętniania zasłużonych osób w przestrzeni publicznej, np poprzez nazwy ulic, tramwajów, tablice pamiątkowe, pomniki uwzględniających różnorodność gdańskiej społeczności (dotyczy wszystkich przesłanek); gdańszczan i gdańszczanek z niedoreprezentowanych grup społecznych: m.in. kobiet, osób nieheteronormatywnych, osób o różnych poglądach, wyznaniach itd. — podkreślenie momentów innowacyjnych w ich życiorysach, pokazywanie barier społecznych (np. z ograniczoną możliwością udziału w życiu publicznym ze względu na określoną przesłankę) i ich konsekwencji dla biografii danej osoby	Zmiana szyku zdania w rekomendacji na bardziej zrozumiałą. Dodanie wyrazu „zasłużonych”, rozjaśniającego wątpliwości zgłaszane w czasie konsultacji wewnętrznych, a będącego oczywistą przyczyną upamiętnienia. Uspójnienie rekomendacji zgodnie z legendą. Uwagi uwzględnione jako zwiększające zrozumienie

		rekomendacji.
19.	Analiza sytuacji i wypracowanie ~~procedury~~ rozwiązań (i ich wdrożenie) w zakresie dostępu do usług miejskich dla osób w procesie uzgodnienia/korekty płci.	Dodatknie analizy sytuacji dostępności do wszystkich usług miejskich, jako że diagnoza w grupie LGBT ukazała jedynie niektóre aspekty braku dostępności usług miejskich dla osób w procesie korekty płci. Uwaga uwzględniona jako poszerzająca zakres diagnozy wewnątrz Modelu.
20.	Przeszkolenie służb miejskich w zakresie identyfikowania mowy nienawiści i przemocy motywowanej nienawiścią w czasie zgromadzeń i manifestacji. ~~Ustalenie i wdrożenie procedury zarządzania w sytuacjach kryzysowych podczas zgromadzeń/manifestacji w sytuacjach dyskryminacji konkretnych osób/grup a także w sytuacjach mowy nienawiści a także przemocy motywowanej nienawiścią.~~	Proces postępowania w czasie zgromadzeń i manifestacji ustala w pełnym zakresie Prawo o zgromadzeniach. Przekształcenie rekomendacji w taki sposób aby odnosiła się do kompetencji miasta w tym zakresie. Uwaga uwzględniona.
21.	Powstanie odrębnej podstrony gdansk.pl/równosc integrującej informacje i wiedzę w zakresie równego traktowania i zwalczania dyskryminacji w Gdańsku. Powstanie podstrony gdansk.pl/religie służącej w szczególności imigrantom/kom.	Zebranie w jednej rekomendacji wszystkich rekomendacji dotyczących budowania nowych podstron portalu gdansk.pl. Uwaga uwzględniona.
22.	Rozwój Gdańskiej Rady ds. Równego Traktowania oraz zapewnienie po stronie Urzędu Miejskiego w Gdańsku zespołu odpowiedzialnego za wdrażanie Modelu na rzecz Równego Traktowania, Karty Różnorodności oraz innych kwestii związanych z równością.	Wprowadzenie poprawnej nazwy Gdańskiej Rady.
23.	~~Realizacja audytu~~ Analiza realizowanych konkursów dla organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów a także konkursów o nagrody i stypendia przyznawane przez miasto Gdańsk pod kątem równej dostępności i potencjału wyrównywania szans.	Zmiana audytu na analizę, jako działanie o mniejszym zakresie i koszcie, ale pozwalające na reprezentatywne wnioski. Uwaga uwzględniona.
24.	Opracowanie zasad nominacji do nagród i stypendiów przyznawanych ze środków miejskich w taki sposób, aby listy kandydatów i kandydatek ~~grono nominowanych~~ w większym stopniu odzwierciedlało różnorodność gdańskiej społeczności. ~~Podjmowanie działań informacyjnych o konkursach w środowiskach mniejszościowych.~~ Promowanie w grupach mniejszościowych, zgodnie z przesłankami Modelu, możliwości nominowania przedstawicieli i przedstawicielek do nagród i stypendiów.	Zmiana zwiększająca zrozumiałość intencji stojącej za rekomendacją. Uspójnienie zapisu zgodnie z legendą rekomendacji. Uwaga uwzględniona.
25.	DODATKOWA REKOMENDACJA: Promowanie dobrych praktyk i rozwijanie współpracy metropolitalnej w zakresie równych szans i antydyskryminacji.	Dodanie rekomendacji dotyczącej współpracy metropolitalnej, w celu wymiany dobrych praktyk rozwiązań oraz i współpracy przy ich planowaniu i wdrażaniu.

		<p>Uwaga uwzględniona. Dodanie uwagi powoduje przesunięcie wszystkich kolejnych rekomendacji o 1 numer.</p>
26.	<p>DODATKOWA REKOMENDACJA: Zapewnienie dostępności obsługi mieszkańców i mieszkank we wszystkich usługach miejskich, ze szczególnym uwzględnieniem komunikacji z osobami głuchymi, osobami z niepełnosprawnością intelektualną oraz cudzoziemcami.</p>	<p>Dodanie rekomendacji przekrojowej dotyczącej dostępności wszystkich usług miejskich dla osób z grup przesłankowych. Uwaga uwzględniona. Dodanie uwagi powoduje przesunięcie wszystkich kolejnych rekomendacji o 1 numer.</p>

2. Edukacja

Rekomendacje i zadania		
27.	Współdział w wypracowaniu i wdrażaniu przez miejskie instytucje edukacyjne standardu wytycznych zgodnie z którymi dokumenty i materiały edukacyjne, papierowe i elektroniczne, pisane i mówione oraz obrazkowe (również w działaniach zleczanych podmiotom zewnętrznym) nie będą zawierały stereotypów dotyczących różnych grup zdefiniowanych w modelu grup przesłankowych i będą promowały różnorodność. Wdrożenie wypracowanego standardu w podległych miastu instytucjach edukacyjnych.	Zmiany stylistyczne zwiększające zrozumienie rekomendacji. Uwaga uwzględniona. Wprowadzenie sugerujących wytycznych zamiast obowiązkowego standardu, sprzyjające procesowi edukacyjnemu nt. Różnorodności. Uwaga uwzględniona.
28.	Ewaluacja i ewentualne rozszerzenie polityki ochrony dzieci przed krzywdzeniem o kwestie związane z przeciwdziałaniem przemocy motywowanej uprzedzeniami. Polityka powinna zawierać kompleksowy program obejmujący stały monitoring, kształtowanie pożądanych postaw od przedszkola wzwyż, budowanie systemów prewencji, wczesnego reagowania i wsparcia na poziomie lokalnym, w tym asystentów społecznych. Polityka musi obejmować rekomendowanie i udzielenie wsparcia szkołom w opracowaniu i przyjęciu programów profilaktyczno- wychowawczych odnoszących się również do przemocy na tle uprzedzeń, w tym w bezpośrednio do problemów każdej z grup wskazanych w modelu, ze szczególnym uwzględnieniem homofobii/transfobii oraz pochodzenia i koloru skóry. Wspieranie placówek edukacyjnych w tworzeniu elementów dokumentów strategicznych szkoły (np. wizji, misji, wartościach), uwzględniających zasady równego traktowania w stosunku do grup narażonych na dyskryminację, wspierania różnorodności, antyprzemocowego regulaminu dla uczniów i uczennic oraz dla kadry pedagogicznej określającego: sposób reakcji na różne formy przemocy, procedury w przypadku zaistnienia sytuacji przemocowej czy powołania w szkołach osoby pełniącej funkcję pełnomocnika/czki ds. równego traktowania w szkole.	Dostosowanie rekomendacji do prawa oświatowego i wewnętrznych polityk szkoły. Uwaga uwzględniona.
29.	Wdrożenie systemu edukacji na rzecz równego traktowania w tym warsztatów antydyskryminacyjnych i doceniających różnorodność dla osób i instytucji pracujących w obszarze edukacji i opieki. Wprowadzenie obowiązkowych szkoleń dyrektorów i wicedyrektorów wszystkich miejskich instytucji edukacyjnych promowanie takich szkoleń wśród dyrektorów/ek i wicedyrektorów/ek niesamorządowych instytucji edukacyjnych z zakresu rozpoznawania, prewencji i działań naprawczych w zakresie dyskryminacji (z uwzględnieniem wszystkich grup zdefiniowanych w modelu), przemocy i mobbingu.	Poszerzenie zakresu rekomendacji o cały personale szkoły, nie tylko osoby zarządzające oraz o niepubliczne instytucje edukacyjne. Uwaga uwzględniona jako rozszerzająca zakres rekomendacji.

<p>30. Opracowanie i wdrożenie w instytucjach edukacyjnych spójnego systemu doceniania różnorodności i przeciwdziałania dyskryminacji. System musi obejmować proces:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. kształcenia i sieciowania ekspertek i ekspertów; 2. kształcenie kadr instytucji edukacyjnych; 3. wypracowanie i wdrożenie modelu pracy z dziećmi i młodzieżą oraz ich rodzicami uwzględniającego skierowane do nich regularne warsztaty antydyskryminacyjne i rozwijające kompetencje społeczne w tym budowanie relacji i rozwiązywanie konfliktów; 4. Prowadzenie kampanii (plakaty w każdej szkole, informacja na GPE, spoty itp.) skierowanych do dzieci, młodzież, dorosłych z wszystkich grup wskazanych w modelu wskazującej przysługujące im prawa, sposoby ich egzekwowania i miejsca gdzie mogą uzyskać pomoc. 5. Usprawnienie dostępu do informacji o dostępnej ofercie działań edukacyjnych promujących różnorodność zarówno finansowej ze środków samorządowych jak i innych źródeł (np. zakładka na stronie gdansk.pl/edukacja, gdansk.pl/rownosc). 6. Przy opracowywaniu kryteriów oceny nauczycieli promowanie wśród dyrekcji placówek oświatowych postawy doceniania różnorodności i przeciwdziałania dyskryminacji. 	<p>Poszerzenie zakresu rekomendacji o dostęp do informacji o ofercie edukacyjnej dotyczącej różnorodności, jako wzmacniającej działania nauczycieli i nauczycielek wewnątrz systemu o którym mowa w rekomendacji, oraz o wprowadzenie zachęt dla nauczycieli wdrażających wartości Modelu w swojej pracy. Uwaga uwzględniona jako wspierająca lepszą realizację Modelu.</p>
<p>31. Promowanie przez samorząd edukacji włączającej, poprzez realizację projektów międzyszkolnych, łączących szkoły specjalne i ogólnodostępne - celem powinno być wychowywanie młodego pokolenia w świadomości różnorodności potrzeb i możliwości ludzi, uczenie dostrzegania w niepełnosprawności potencjału, a nie jedynie ograniczeń.</p>	<p>Uogólnienie rekomendacji poprzez wprowadzenie ogólnego pojęcia „edukacji włączającej”. Uwaga uwzględniona jako zwiększająca kierunkowość rekomendacji.</p>
<p>32. Prowadzenie działań ukierunkowanych na zmianę postaw - budowanie społeczeństwa włączającego - poprzez kampanie informacyjne i różnego rodzaju zachęty do włączania grup i osób wykluczonych, pogłębianie wiedzy o różnorodności.</p> <p>Przygotowanie spójnego cyklu działań zmierzających do zainteresowania szkół tematyką różnorodności - konkursów skierowanych do uczniów i uczennic (na film, fotografię, stronę www, projekt itp.), do nauczycieli i nauczycielek (na scenariusz zajęć, wycieczki, projekt itp.) ze szczególną promocją działań włączających lokalną społeczność.</p>	<p>Połączenie rekomendacji 32 i 33 o podobnym zakresie tematycznym. Uwaga uwzględniona. Usunięcie rekomendacji 33 zmienia numerację o -1.</p>
<p>33. Opracowanie Analiza dostępności i usprawnianie systemu równego ~~możliwie równy~~ dostępu do oferty edukacyjnej i wsparcia specjalistycznego dla uczniów i uczennic wszystkich grup przesłanek zdefiniowanych w modelu finansowanego ze środków samorządu.</p>	<p>Przeprowadzenie analizy istniejącego systemu i jego usprawnienie, zamiast tworzenie nowego. Uwagę uwzględniono.</p>
<p>34. Wdrożenie rozwiązań opracowanych w ramach Modelu Integracji Imigrantów i Imigrantek, z uwzględnieniem ich</p>	

	stałej aktualizacji (np. zmiana w prawie oświatowym dopuszczającą organizację oddziałów/klas przygotowawczych dla dzieci migranckich).	
35.	Weryfikacja istniejących w Gdańsku rozwiązań, możliwości tworzonych przez nowe prawo oświatowe, potrzeb dzieci bezwyznaniowych i różnych wyznań oraz możliwości czasowych i organizacyjnych ~~kapłanów/ek~~ nauczycieli i nauczycielek tych religii. Opracowanie spójnego, opartego na zgromadzonych danych systemu organizacji nauczania religii i etyki gdańskich uczniów i uczennic, w tym w szczególności: 1. ujednoczenie formularzy deklaracji w każdej szkole; 2. poprawa dystrybucji informacji o możliwości uczęszczania na zajęcia z religii z różnych wyznań, np. poprzez włączenie w ten proces asystentów międzykulturowych; 3. wypracowanie rekomendacji/krótkiego poradnika dla instytucji edukacyjnych dotyczącego organizowania w szkołach świąt i innych działań związanych z kulturą i religią w sposób respektujący równość i doceniający różnorodność. 4. organizacja etyki i religii w godzinach umożliwiającym uczestnictwo w zajęciach.	Wprowadzenie ogólnego sformułowania „nauczyciele/lki”. Dodanie zgodnie z konsultacjami społecznymi punktu o dogodniejszym dla dzieci organizowaniu lekcji etyki i religii. Uwagi uwzględniono, jako odpowiadające na potrzeby wynikające z diagnozy.
36.	Podjęcie przez samorząd działań w kierunku zwiększania udziału mężczyzn w procesie formalnej i nieformalnej edukacji, wychowania i opieki dzieci i młodzieży. Przykładowe działania - kampanie społeczne, dni zawodowca (prezentowanie zawodów nauczyciel, nauczyciel przedszkolny, asystent itp.)	Dodanie sformułowania „wychowania i opieki” jako odnoszącego się również do opieki w żłobkach. Uwaga uwzględniona jako rozszerzająca zakres rekomendacji.
37.	Promowanie kształcenia przez całe życie wśród seniorów poprzez akcje edukacyjne o roli kształcenia oraz o dostępnej w Gdańsku ofercie, a także poprawę dostępności różnych form kształcenia i samorozwoju.	
38.	Opracowanie i wdrożenie w szkołach zajęć dostarczających rzetelnej wiedzy o osobach LGBT+ oraz podnoszących kompetencje rodziców, nauczycieli/nauczycielek, uczniów/uczennic m.in. w zakresie przeciwdziałania przemocy i reagowania na przemoc, które to zajęcia będą uwzględniały wiedzę o przemocy motywowanej uprzedzeniami w szczególności ze względu na płeć, orientację seksualną oraz tożsamość płciową. Ujęcie tych zagadnień w programie wychowawczo- profilaktycznym.	Wprowadzenie uspoijnającego rekomendacje sformułowania „osoby LGBT+”. Umocowanie rekomendacji w dokumentach wewnętrznych szkoły. Uwaga uwzględniona jako zwiększająca skuteczność wdrażania rekomendacji.
39.	Przygotowanie personelu szkolnego w zakresie praw i wsparcia transpłciowych dzieci i młodzieży oraz dzieci LGB (warsztaty i szkolenia w zakresie wsparcia transpłciowych dzieci i młodzieży) Ujęcie tych zagadnień w polityce ochrony dziecka przez krzywdzeniem.	Rozszerzenie zakresu rekomendacji o dzieci LGB. Umocowanie rekomendacji w dokumentach wewnętrznych szkoły. Uwaga uwzględniona jako zwiększająca skuteczność wdrażania rekomendacji.
40.	Budowanie systemu wsparcia edukacji włączającej opartego o dzielnicowe centra wsparcia (także mobilne),	

	obejmujące: diagnozę, terapię i szeroko pojętą rehabilitację organizowane w pierwszej kolejności w szkole lub domu ucznia/ uczenicy oraz w samym centrum, wypożyczalnię specjalistycznego sprzętu dla szkół, placówek, rodziców, programy edukacyjne i poradnictwo (prawne, psychologiczne, edukacyjne i zawodowe).	
41.	Zobligowanie szkolnych stołówek do zapewniania wyżywienia dostosowanego do potrzeb danej niepełnosprawności związanej z koniecznością przestrzegania diety (fenyloketonuria, choroby nerek z ograniczeniami potasu, celiakia itp.); lub decyzji żywieniowych wynikających ze światopoglądu i wyznania;	Uwaga mająca na celu poszerzenie zakresu rekomendacji i grup chronionych. Uwaga uwzględniona.
42.	Utworzenie większej ilości PPP, w tym w pierwszej kolejności utworzenie Poradni Psychologiczno Pedagogicznej (lub filii) ~~na terenie Osowy;~~ na terenach, z których dojazd do istniejących poradni jest wyjątkowo uciążliwy;	Uogólnienie rekomendacji, bez wskazywania konkretnego terenu, a jedynie potrzeby. Uwaga uwzględniona.
43.	Sukcesywne dostosowywanie budynków szkół, żłobków, przedszkoli, placówek edukacyjnych (windy, dostosowane łazienki w tym do zmiany pieluch/cewnikowania, wyposażenie w podnośniki w toaletach, oznaczenia brajlowskie itp.);	Zwiększenie zakresu rekomendacji przez dodanie kolejnych instytucji edukacyjnych. Uwaga uwzględniona.
44.	Odejście od budowania dużych szkół (szczególnie podstawowych) – szkoły na powyżej 500 uczniów nie sprzyjają prowadzeniu edukacji włączającej (i edukacji w ogóle). Jeśli konieczna jest budowa jednego dużego obiektu- dzielenie go na kilka mniejszych "modułów" w których uczy się i pracuje określona mniejsza ilość osób, dokonywanie takich podziałów w już istniejących budynkach. Wybieranie projektów budynków parterowych, albo z windami.	
45.	Zorganizowanie sieci wsparcia dla osób z niepełnosprawnością i ich rodzin obejmującej między innymi: 1. asystenta wsparcia rodziny, który pomoże z formalnościami i kontaktami; 2. uaktualnianą bazę z informacjami o ofercie organizacji pozarządowych dla osób z niepełnosprawnością i ich rodzin; 3. coroczną konferencją (dni?) poświęconą prezentacji sytuacji ON w Gdańsku i dostępnej oferty wsparcia; 4. Grupy wsparcia dla rodziców, rodzeństwa i opiekunów dzieci i dorosłych osób z niepełnosprawnością; 5. Sieć "mentorów/ek" - rodzic/osoba dorosła z świeżą diagnozą byłiby kontaktowani z osobą która jest w podobnej sytuacji od dawna (inny rodzic dziecka z tą sama chorobą itp.), ma już wiedzę i kontakty którymi może się podzielić.	
46.	Stworzenie zintegrowanego systemu informacji o różnych formach wsparcia dla osób z niepełnosprawnością oraz rodzin dzieci z niepełnosprawnością lub chorobą przewlekłą obejmującego dystrybucję informacji w szpitalach, SORach, przychodniach i żłobkach i instytucjach edukacyjnych.	Uszczegółowienie rekomendacji i dodanie kolejnych instytucji nią objętych. Uwaga uwzględniona.
47.	Przeprowadzenie kompleksowej analizy sytuacji dzieci nauczanych w domu i/ lub szkołach przyszpitalnych z powodu stanu zdrowia i wypracowanie rozwiązań służących: 1. poprawie jakości nauczania tej grupy; 2. wdrożeniu rozwiązań technicznych i organizacyjnych sprzyjających podtrzymywaniu przez tych	

	uczniów/uczennice relacji z grupą rówieśniczą; 3. zwiększenie czasu spędzanego w szkole z rówieśnikami na wspólnych działaniach, w tym realizacji projektów edukacyjnych.	
48.	Organizacja współpracy między szkołami przyszpitalnymi a szkołą macierzystą ucznia/uczennicy, w zakresie ustalania materiału – powołanie zespołu do wypracowania standardu takiej współpracy i wdrożenie go w Gdańsku. Warto stworzyć na Gdańskiej Platformie Edukacyjnej narzędzie które taką współpracę ułatwi;	
49.	Poprawa systemu diagnozowania potrzeby specjalistycznego wsparcia psychologicznego i zapewnienia szerszego dostępu do psychoterapii dla osób niepełnosprawnych w tym dzieci i młodzieży oraz ich rodzin i niespokrewnionych opiekunów/ek.	
50.	Wypracowanie rozwiązań sprzyjających zwiększeniu oferty edukacji zawodowej i lepszemu dostosowywaniu jej do potrzeb rynku pracy dla osób z niepełnosprawnością.	
51.	Zwiększenie elastyczności systemu dowozów dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami do szkół i na terapie (dojazdy indywidualne jak i dostosowanie ich godzin w sposób umożliwiający korzystanie z zajęć pozalekcyjnych) oraz wypracowanie i wdrożenia standardu szkoleń dla osób obsługujących dojazdy, szczególnie radzenia sobie z trudnymi zachowaniami uczniów i uczennic.	
52.	Utworzenie (np. w ramach GPE) stale aktualizowanej bazy danych o zasobach sprzętowych, dostępnych specjalistach, testowanych lub wdrożonych metodach pracy poświęconym uczniom i uczennicom o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Oraz poprawa dostępności zasobów, specjalistów, itd. Wykorzystywanie tej bazy przez różne narzędzia i adresatów.	Poszerzenie zakresu rekomendacji oraz wskazanie jej użytkowników. Uwaga uwzględniona.
53.	Wypracowanie efektywnego systemu dla organizatorów wsparcia umożliwiającego zbierania danych o ilości i potrzebach uczniów i uczennic z niepełnosprawnością, pozwalającego na bieżącą analizę stopnia ich zaspokojenia, dostosowania do oferty do ich potrzeb, występujących barier finansowych, organizacyjnych, technicznych. System wykorzystywać powinien arkusz pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz umożliwiać wprowadzanie informacji przez diagnozujące dziecko PPP, nauczycieli/ki, pedagogów/żki, ~~pedagożki/gów~~ psychologów i psycholożki szkolnych.	Uszczegółowienie rekomendacji dla większego jej zrozumienia. Poprawa błędnego powtórzenia. Uwaga uwzględniona.
54.	Wprowadzenie w mieście funkcji koordynatora ds. organizacji edukacji uczniów i uczennic z niepełnosprawnością, odpowiedzianego za: 1. nadzór nad bazą danych o dostępnych zasobach (sprzęty, specjaliści); 2. wdrażanie innowacji, promocję dobrych praktyk w tym zakresie; 3. koordynację organizacji edukacji uczniów i uczennic z niepełnosprawnościami w przypadkach wykraczających poza kompetencje szkoły macierzystej ucznia/uczennicy lub sytuacjach trudnych; 4. Organizowanie współpracy szkół ze środowiskiem dorosłych osób z niepełnosprawnościami;	

	5. Organizowanie wsparcia - doradztwa, superwizji, lekcji pokazowych itp.- dla szkół przygotowujących się lub już wspierających uczniów/uczennice ze szczególnie nietypowymi lub trudnymi niepełnosprawnościami;	
55.	<p>Ewaluacja i aktualizacja, we współpracy ze środowiskiem osób z niepełnosprawnością i ich rodziców, Gdańskiego Modelu Edukacji Dzieci i Młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi osób z niepełnosprawnością, opartego o efektywny system zbierania danych o zasobach i potrzebach oraz o miejskich koordynatorów/ki edukacji uczniów/uczennice ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Analiza zasobów kadrowych specjalistów i personelu pomocniczego pracujących z uczniami/uczennicami o SPE, szczególnie w szkołach i Poradni Psychologiczno Pedagogicznych i na tej podstawie wskazywanie priorytetowych kierunków kształcenia (brakujących specjalności) oraz tworzenie zachęt Wskazanie deficytowych specjalizacji jako priorytetów do doksztalcania nauczycieli/lek. - Analiza oferowanych przez PPP testów diagnostycznych i form terapii. Doposażenie PPP w konieczne testy, narzędzia i pomoce do prowadzenia terapii oraz przygotowanie kadry do pracy na nich, - Wsparcie nauczycieli i nauczycielek w nauce alternatywnych metod komunikacji (AAC) do pracy z dziećmi niemówiącymi poprzez: dofinansowywanie kursów, promocję dobrych praktyk w tym zakresie, utworzenie tematycznej grupy w Kreatywnej Pedagogice dotyczącej tego tematu. 	<p>Połączenie rekomendacji 54 i 55 i 56, jako zbliżonych tematycznie i zakresowo, powodujące przesunięcie numeracji rekomendacji o -2.</p> <p>Uwaga uwzględniona.</p>
56.	Wypracowanie i wdrożenie w żłobkach , przedszkolach i szkołach modelu przygotowywania uczniów i uczennic pełnosprawnych do przyszłego współdziałania z ON w pracy i w życiu społecznym- kształtowaniem koniecznych do tego kompetencji i docenianiem różnorodności (dostrzegania w ON cennych zasobów a nie jedynie źródła trudności i ryzyk). Model powinien obejmować podnoszenie kompetencji nauczycieli w zakresie kształtowania postaw i zarządzania procesem grupowym w klasie.	<p>Poszerzenie rekomendacji o żłobki.</p> <p>Uwaga uwzględniona jako poszerzająca zakres rekomendacji i zgodna z ideą edukacji włączającej od najmłodszych lat.</p>
57.	<p>DODATKOWA REKOMENDACJA:</p> <p>Zwiększenie dostępności usług żłobkowych.</p>	<p>Dodanie rekomendacji dotyczącej zwiększenia ilości miejsc świadczących usługi żłobkowe, jako zgodnych z diagnozą w przestance płci.</p>

2. Zdrowie publiczne i sport

	Rekomendacje i zadania	
	Sport i kultura fizyczna	
58.	Zapewnienie równego dostępu do udziału w kulturze fizycznej z uwzględnieniem potrzeb wynikających z różnicy płci, wieku, poziomu sprawności fizycznej, pochodzenia etnicznego, narodowości i innych oraz promocja	

	sportu wolnego od dyskryminacji.	
59.	<p>Dostosowanie oferty zajęć sportowych z uwzględnieniem wszystkich przesłanek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monitorowanie danych dotyczących korzystania z projektów/programów miejskich w podziale na płeć, wiek, niepełnosprawność i inne. - Analiza zakresu wykorzystania i dostępności infrastruktury sportowej pod kątem równych możliwości korzystania bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność i inne. Na podstawie analizy, jeśli to wskazane-przygotowanie i wdrożenie mechanizmów zapewniających równy dostęp do infrastruktury sportowej. - Analiza wydatków budżetowych Miasta Gdańsk na sport pod kątem równego dostępu ze względu na płeć, wiek, niepełnosprawność i inne. Na podstawie danych z analizy, jeśli to wskazane -przygotowanie i wdrożenie mechanizmu zapewniających równy dostęp. - Poszerzenie oferty z zakresu sportu i aktywności fizycznej dla grup z wszystkich przesłanek Modelu - Poszerzenie pozaszkolnej oferty feryjnej, wakacyjnej spędzania czasu wolnego dla młodzieży w wieku 14-17 lat. - Ocena i ewentualne poszerzenie oferty zajęć/eventów miejskich pod kątem dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz seniorów i senierek (godziny zajęć, miejsce, dostępność, dojazd). 	<p>Połączenie rekomendacji 59 z 61, 62, 63, jako zbliżonych tematycznie.</p> <p>Poszerzenie jej zakresu jako dotyczącej wszystkich przesłanek, w szczególności tych które diagnozy to wskazały.</p> <p>Dodanie punktu dotyczącego oferty feryjnej, wynikającego z doświadczeń ekspertów obecnych na warsztacie.</p> <p>Uwagi uwzględnione jako zwiększające kompleksowość rekomendacji.</p>
60.	Zachęcanie kobiet i mężczyzn, chłopców i dziewcząt do udziału w zajęciach sportowych także tych, które są stereotypowo przypisane innej płci.	
61.	<p>Podjęcie i kontynuowanie działań wspierających i zachęcających stowarzyszenia sportowe i kluby kibiców do podnoszenia świadomości na temat różnorodności:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prowadzenie cyklicznych działań/kampanii promujących różnorodność, otwartość podczas dużych imprez sportowych. 	<p>Zmiana z „dyskryminacji” na „różnorodność” jako edukowanie o pozytywnym aspekcie równego traktowania.</p> <p>Uwaga uwzględniona, jako zgodna z wartościami Modelu.</p>
62.	Publiczne potępienie przejawów dyskryminacji w sporcie, w tym przeciwdziałanie mowie nienawiści.	
	Edukacja i kampanie społeczne	
63.	Budowanie świadomości społecznej, kompetencji w zakresie włączania osób zagrożonych dyskryminacją do pełni życia społecznego, w tym w szczególności ochrony zdrowia, życia rodzinnego, zawodowego, aktywności fizycznej.	
64.	Przeprowadzenie kampanii informacyjnej wśród lekarzy oraz osób pracujących w obszarze zdrowia w zakresie świadczenia usług osobom z grup wskazanych w Modelu, w szczególności osób z niepełnosprawnością, LGBT, z mniejszości etnicznych, narodowych, religijnych oraz cudzoziemców.	

65.	Popularyzacja wiedzy i dobrych praktyk oraz pogłębianie współpracy Poszerzenie kompetencji osób pracujących w obszarze zdrowia o wiedzę i dobre praktyki z zakresu udzielania wsparcia osobom z grup wskazanych w Modelu, w szczególności osób z niepełnosprawnością, LGBT, z mniejszości etnicznych, narodowych, religijnych oraz cudzoziemców, seniorów i senierek , (np. poprzez wprowadzenie fakultetu na GUMedzie, poprzez szkolenia prowadzone przez okręgową izbę lekarską, edukację nt. praw pacjenta, prowadzenie wzorcowej placówki, zatrudnienie "miejskiego przedstawiciela medycznego").	Poszerzenie zakresu rekomendacji o dotatkowe działania edukacyjne oraz o dodatkową grupę przestankową, co wynika z jej diagnozy. Uwaga uwzględniona.
66.	Prowadzenie kampanii informacyjnej wśród osób z grup zagrożonych dyskryminacją na temat przysługujących im praw i możliwości ich egzekwowania.	
67.	Wdrożenie szkoleń antydyskryminacyjnych dla osób i instytucji pracujących w obszarze udzielających wsparcia ~~w zakresie~~ zdrowia, w tym przygotowanie kadr realizujących terapię uzależnień do pracy z osobami z grup wskazanych w Modelu, w szczególności osób z niepełnosprawnością, LGBT, z mniejszości etnicznych, narodowych, religijnych oraz cudzoziemców.	Uwaga poszerzająca zakres rekomendacji o instytucje. Uwaga uwzględniona.
68.	Przeprowadzenie kampanii społecznej dotyczącej funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami, w tym z chorobami rzadkimi.	
69.	przede wszystkim do seniorów i senierek , dzieci i młodzieży oraz ich opiekunów, w tym do dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną (za zgodą rodziców) .	Uwaga poszerzająca zakres rekomendacji o seniorów i seniorki w oparciu o doświadczenie ekspertów i ekspertek uczestniczących w warsztacie. Dodanie, zgodnie z konsultacjami społecznymi, sformułowania „za zgodą rodziców”- zgodnego z prawem oświatowym i zwiększającego rozumienie rekomendacji. Uwagi uwzględniono.
	Dostęp do usług zdrowotnych	
70.	Zapewnienie równego dostępu do usług na rzecz zdrowia, w tym psychicznego, z uwzględnieniem potrzeb wynikających z płci, orientacji psychoseksualnej i tożsamości płciowej, poziomu sprawności fizycznej, pochodzenia etnicznego, narodowości i innych.	
71.	Przygotowanie i wdrożenie programów ochrony zdrowia psychicznego uwzględniającego pomoc psychologiczną, psychoterapię i psychiatrię z uwzględnieniem specyfiki potrzeb i problemów osób z grup wskazanych w Modelu, w szczególności osób z niepełnosprawnością, LGBT, z mniejszości etnicznych, narodowych, religijnych oraz cudzoziemców: - rozszerzenie oferty programów prewencyjnych i wsparcia dla mężczyzn, w szczególności pod kątem przeciwdziałania autoagresji/samobójstwom ~~mężczyzn~~ , osobom z grup szczególnego ryzyka (np. mężczyźni i osoby transpłciowe) ,	Uwaga poszerzająca zakres rekomendacji zgodnie z doświadczeniem ekspertów pracujących w czasie warsztatów.

	<ul style="list-style-type: none"> - rozszerzenie oferty programów prewencyjnych i wsparcia uwzględniających specyficzne potrzeby kobiet i mężczyzn, - uruchomienie pomocy psychologicznej i psychiatrycznej dla osób LGBT+, - uruchomienie pomocy psychologicznej i psychiatrycznej dla cudzoziemców oraz przedstawicieli mniejszości etnicznych i narodowych. 	
72.	<p>Przygotowanie i uruchomienie systemu wsparcia psychologicznego i psychiatrycznego osób/dzieci z niepełnosprawnością i chorobami przewlekłymi, zarówno funkcjonujących długotrwale w niepełnosprawności oraz „wchodzących” w niepełnosprawność, a także współtowarzyszących im rodzin/osób:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dofinansowanie wsparcia psychologicznego dla osób z niepełnosprawnością i chorobami przewlekłymi, ich rodzin i osób pracujących z tą grupą w formie grup wsparcia i terapii indywidualnych. - Zwiększenie liczby poradni oferujących wsparcie psychologiczne – grupy wsparcia, psychologiczna terapia grupowa i indywidualna dla osób z niepełnosprawnością, ich rodzin i osób pracujących z tą grupą 	<p>Uwaga uwzględniona jako poszerzająca zakres rekomendacji o choroby przewlekłe.</p>
73.	<p>Uruchomienie programów terapii uzależnień ze środków miasta Gdańsk z uwzględnieniem specyfiki różnych grup doświadczających lub zagrożonych dyskryminacją Modelu, w szczególności osób z niepełnosprawnością, LGBT, z mniejszości etnicznych, narodowych, religijnych oraz cudzoziemców.</p>	
74.	<p>DODATKOWA REKOMENDACJA Dostosowanie miejsc świadczenia usług zdrowotnych w zakresie dostępności dla osób z ograniczoną mobilnością poprzez:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie procesu zwiększania dostępności w budynkach, w których realizowane są świadczenia zdrowotne. 2. Znoszenie barier dostępności w budynkach gminnych/komunalnych i w ich otoczeniu, dla osób z ograniczoną mobilnością¹. 3. Zwiększenie dostępności przychodni i innych punktów medycznych/praktyki lekarskiej (np. ginekologicznej, stomatologicznej) znajdujących się w budynkach komunalnych pod kątem osób z ograniczoną mobilnością. Dostosowanie w pełni i kompleksowo przynajmniej jednej przychodni/szpitala/praktyki lekarskiej w mieście z każdej dziedziny medycznej do potrzeb osób z ograniczoną mobilnością (dostęp do budynku, wyposażenie np. fotel ginekologiczny, toaleta itp.) 	<p>Rekomendacja przeniesiona z obszaru Infrastruktura, przestrzeń publiczna, mobilność i transport, jako dotycząca w większej mierze usług zdrowotnych.</p>

¹ Ograniczona mobilność, niepełnosprawność – wszystkie formy, także np. niedowidzenie

3. Integracja społeczna i aktywność obywatelska

	Rekomendacje i zadania	
	Planowanie i wdrażanie polityki	
75.	Uwzględnienie specyficznej sytuacji, problemów i potrzeb grup zagrożonych dyskryminacją we wszystkich przesłankach Modelu w procesie tworzenia, wdrażania, monitorowania i ewaluacji strategii, programów, modeli, projektów w zakresie Programu Operacyjnego Integracja Społeczna i Aktywność Obywatelska	
76.	Stworzenie i wdrożenie oddzielnego programu integracji międzypokoleniowej a także programu aktywności i wsparcia osób dojrzałych i seniorów.	
77.	Analiza potrzeb, zasadności i możliwości przygotowania programów miejskich na rzecz dialogu międzyreligijnego oraz światopoglądowego , osób LGBT+ oraz mniejszości etnicznych i narodowych, w związku z brakiem odrębnych programów w tych zakresach.	Zmiana szyku zdania w rekomendacji w celu lepszego oddania jej intencji i większego zrozumienia.
78.	Wprowadzenie i rozszerzenie zakresu usług a także zwiększenie funduszy przeznaczonych dla organizacji pozarządowych na zadania: <ul style="list-style-type: none"> - Pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej, jak również w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób - Upowszechniania i ochrony wolności i praw człowieka: działania z zakresu równego traktowania, równych szans, przeciwdziałania mobbingowi oraz przeciwdziałania dyskryminacji i radykalizacji - Działalności na rzecz integracji cudzoziemców - Działalności na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego. - Działalności na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn. - Działalności na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, tacierzyństwa upowszechniania i ochrony praw dziecka. 	Dodanie „tacierzyństwa” jako tematu wymagającego wsparcia, zdiagnozowanego w przesłance „płeć”
	Monitorowanie	
79.	Realizacja badań i analiz potrzeb i problemów grup zagrożonych dyskryminacją i nierównym traktowaniem z uwzględnieniem wszystkich przesłanek Modelu na poziomie obszaru integracji społecznej i aktywności obywatelskiej.	
80.	Prowadzenie rejestru i monitorowanie sytuacji dyskryminacji oraz przestępstw z nienawiści wobec osób we wszystkich przesłankach Modelu.	
81.	Zbieranie i analizowanie danych dotyczących projektów prowadzonych przez miasto i jednostki miejskie oraz zleconych organizacjom pozarządowym w podziale na płeć i wiek. Zweryfikowanie i wprowadzenie niezbędnych zmian w systemie planowania, realizacji i sprawozdania projektów.	

	Partnerstwo i współpraca	
82.	Rozszerzenie wsparcia organizacyjnego, merytorycznego, lokalowego i finansowego na działania organizacji pracujących na rzecz grup zagrożonych dyskryminacją i nierównym traktowaniem we wszystkich przesłankach Modelu z uwzględnieniem specyficznych potrzeb danych organizacji.	
83.	Oferowanie lokali miejskich dostosowanych na potrzeby osób z ograniczoną mobilnością w pierwszej kolejności takim organizacjom pozarządowym, które kierują swoją ofertę w całości lub w części do osób z niepełnosprawnością (np. porady prawne/psychologiczne, terapie itp.);	
	Edukacja i kampanie	
84.	Realizacja otwartej edukacji antydyskryminacyjnej i równego traktowania dla mieszkańców Gdańska prowadzonej z wykorzystaniem potencjału m.in. rad dzielnic, organizacji pozarządowych, rodziców, instytucji miejskich, ruchów miejskich, centrów, domów i klubów sąsiedzkich, klubów rodziców, centrów i klubów seniora, we wszystkich przesłankach Modelu.	
85.	Realizacja miejskiego programu szkoły liderów i liderek równego traktowania (np. animatorzy, radni, aktywiści, działacze i wolontariusze organizacji)	
86.	Włączenie w istniejący system szkolenia i edukacji liderów i liderek aktywności obywatelskiej komponentu związanego z równym traktowaniem we wszystkich przesłankach Modelu.	
87.	DODATKOWA REKOMENDACJA: Wdrożenie systemu edukacji na rzecz równego traktowania w tym warsztatów antydyskryminacyjnych i doceniających różnorodność dla osób i instytucji pracujących w obszarze integracji społecznej i aktywności obywatelskiej.	Dodanie rekomendacji dotyczącej edukacji antydyskryminacyjnej podnoszącej kompetencje i kształtującej postawy z zakresu antydyskryminacji i różnorodności wśród osób pracujących w obszarze integracji społecznej, jako właściwej dla każdego obszaru Modelu. Uwaga uwzględniona.
	Bezpieczeństwo i ochrona	
88.	Wzmocnienie, rozwinięcie lub uzupełnienie polityki działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa w poszczególnych dzielnicach miasta Gdańsk, z uwzględnieniem przeciwdziałania przemocy wynikającej z uprzedzeń.	
89.	Uwzględnienie w diagnozie, celach i zadaniach perspektywy bezpieczeństwa grup zagrożonych dyskryminacją i przemocą według wszystkich przesłanek Modelu w Miejskim Programie Zapobiegania Przemocy oraz Ochrony Bezpieczeństwa Obywateli i Porządku Publicznego	

90.	<p>Opracowanie i wzmocnienie polityki i działań przeciw przemocy ~~opartej na płci, wieku, niepełnosprawności, pochodzeniu etnicznemu i narodowemu, religii, światopoglądzie, wyznaniu i orientacji seksualnej~~ ze względu na wszystkie przesłanki Modelu przez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zagwarantowanie pomocy i wsparcia ofiarom przemocy - publiczne informowanie w języku najbardziej przystępnym dla danej społeczności, o formach pomocy dostępnych na terenie Gdańska - zapewnienie przeszkolenia odpowiednim służbom w rozpoznawaniu i we wspieraniu ofiar - zapewnienie skutecznej koordynacji pomiędzy odpowiednimi służbami takimi jak policja, jednostki odpowiedzialne za bezpieczeństwo, pomoc społeczną, mieszkalnictwo i ochronę zdrowia. - podnoszenie świadomości poprzez kampanie i programy edukacyjne skierowane do potencjalnych ofiar i sprawców przemocy. 	<p>Ujednolicenie zapisu zgodnie z legendą rekomendacji.</p>
91.	<p>Utworzenie kompleksowego centrum lub sieci punktów wspierających osoby doświadczające dyskryminacji i przemocy w podziale na przestanki równego traktowania (wiek, niepełnosprawność, orientacja seksualna, pochodzenie etniczne i narodowe, wyznanie, płeć). Zapewnienie w centrum lub w niniejszych punktach usług w zakresie ~~interwencji kryzysowej~~ a także pomocy prawnej, wsparcia psychologicznego, informacji i doradztwa, wsparcia w zakresie schronienia oraz pomocy mieszkaniowej. Centrum realizowane w ramach konsorcjum/partnerstwa organizacji a sieć punktów w ramach rozproszonych wyspecjalizowanych organizacji.</p>	<p>Usunięcie uszczegółowienia na temat interwencji kryzysowej, jako uwzględnionego w rekomendacji 95. Uwaga uwzględniona.</p>
92.	<p>Uwzględnienie specyficznej sytuacji i potrzeb grup zagrożonych dyskryminacją i przemocą w rodzinie we wszystkich przestankach Modelu w Gdańskim Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017 – 2020 (nowelizacja i korekta programu)</p>	
93.	<p>Utworzenie centrum informacji i koordynacji w zakresie dyskryminacji i przemocy w ramach miejskiego systemu zarządzania interwencją kryzysową, realizującego także zadania sieciowania punktów wspierających osoby dotknięte przemocą czy dyskryminacją. Dostosowanie systemu interwencji kryzysowej do potrzeb grup zagrożonych dyskryminacją. Zapewnienie interwencji kryzysowej we wszystkie dni tygodnia przez 24 godziny wobec wszystkich grup wskazanych w przestankach Modelu.</p>	<p>Uwaga poszerzona na cały system zarządzania interwencją kryzysową. Dodanie uszczegółowienia dotyczącego dostosowania usług interwencji. Uwaga uwzględniona jako zwiększająca kompleksowość rekomendacji.</p>
94.	<p>Zintegrowanie działań jednostek miejskich odpowiedzialnych za wsparcie osób doświadczających przemocy, w szczególności przemocy związanej z uprzedzeniami, w celu wypracowania szybszej ścieżki reagowania, interwencji i zapewnienia wsparcia.</p>	
	<p>Dostęp do informacji</p>	
95.	<p>Wdrożenie zintegrowanego systemu informacji dla mieszkańców w zakresie istniejących form pomocy i wsparcia w Gdańsku w podziale na wszystkie przestanki (~~wiek, niepełnosprawność, płeć, religia (wyznanie), światopogląd, bezwyznaniowość, orientacja seksualna, pochodzenie etniczne i narodowe~~) w postaci m.in. punktów</p>	<p>Uspójnienie rekomendacji zgodnie z legendą.</p>

	informacyjnych, informatorów, stron internetowych, informacji telefonicznej i internetowej.	
	Opieka nad innymi osobami	
96.	Uczynienie jednym z priorytetów polityki społecznej świadczenia i promowania dostępnej, wysokiej jakości opieki nad innymi osobami zależnymi bezpośrednio przez miasto Gdańsk lub przez podwykonawców czy realizatorów usług.	
97.	Wspieranie osób doświadczających izolacji społecznej wynikającej z ich obowiązków opiekuńczych, poprzez m.in.: - Budowanie i wdrażanie polityki wytnieniowej dla opiekunów (rodzinnych) osób niesamodzielnych w tym osób starszych i osób z niepełnosprawnością. - Stworzenie i wdrożenie systemu usług odciążających w opiece osób niesamodzielnych w tym osób starszych i osób z niepełnosprawnością. - Prowadzenie kampanii społecznych przeciw stereotypom, które pokazują, że opieka nad innymi osobami zależnymi jest głównym zadaniem kobiet. - Realizacja działań w zakresie budowania społeczeństwa otwartego na wszystkie pokolenia, dla wszystkich grup wiekowych, wzmacnianie inicjatyw sąsiedzkich, relacji międzyludzkich, przeciwdziałanie samotności mieszkańców.	Połączenie rekomendacji 98 -103, jako zbliżonych tematycznie.
	Dostępność usług publicznych	
98.	Przygotowanie i wdrożenie mechanizmu weryfikowania dostępności usług społecznych i aktywności obywatelskiej pod kątem osób zagrożonych dyskryminacją i nierównym traktowaniem we wszystkich przesłankach Modelu.	
99.	Realizacja audytu dostępności instytucji i jednostek miejskich pod kątem dostępności dla osób z niepełnosprawnościami i osób o ograniczonej mobilności.	
100.	Przyjęcie standardów dostępności obiektów pod kątem potrzeb osób z niepełnosprawnościami i osób z ograniczoną mobilnością.	
101.	Wspieranie i prowadzenie działań w zakresie przeciwdziałania wykluczenia cyfrowego ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych i osób z niepełnosprawnościami.	
102.	Zwiększenie dostępności do tłumaczy języka migowego w komunikowaniu się z wszelkimi instytucjami i organami administracji. Zapewnienie udziału tłumacza w bezpłatnych poradach prawnych bądź też w poradach dla rodzin z problemami finansowymi.	
103.	Dostosowanie miejsc świadczenia usług integracji społecznej i aktywności obywatelskiej w zakresie dostępności osób z ograniczoną mobilnością, w tym dostosowanie interwencji kryzysowej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, oraz Miejskiego Zespołu Orzekania o Niepełnosprawności.	Uwaga uszczegóławiająca dostosowanie o miejsce, które wydaje się najbardziej newralgiczne w obsłudze osób z niepełnosprawnością. Uwzględniona jako

		uzasadniona.
104.	<p>Wspieranie rozwoju mobilnych usług społecznych, w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Uzupełnienie oferty wspierającej seniorów o przedsięwzięcia „Latającego Uniwersytetu Trzeciego Wieku”, „Latającej Biblioteki” -Uzupełnienie działań miejskiego systemu interwencji kryzysowej o działania mobilne realizowane w sytuacjach kryzysowych. - uzupełnienie oferty wsparcia dla osób z niepełnosprawnością o działania środowiskowe, realizowane w miejscu ich zamieszkania. 	<p>Połączenie rekomendacji 110 i 112 jako dotyczących podobnego zakresu tematycznego. Poszerzenie rekomendacji 110 do „miejskiego systemu interwencji kryzysowej”.</p> <p>Poszerzenie rekomendacji o działania środowiskowe.</p> <p>Uwagi uwzględnione jako zwiększające kompleksowość rekomendacji.</p>
105.	Stworzenie „Centrum Seniora” zajmującego się kompleksową działalnością na rzecz osób starszych (informacja, porady, szkolenia, pomoc, doradztwo). Sieciowanie istniejących ofert dla seniorów, zapewnienie przepływu informacji oraz koordynacji współpracy.	
106.	Rozszerzenie internetowego Interaktywnego Planu Gdańska o informacje, które z miejsc świadczenia usług dostępne są dla osób z niepełnosprawnością.	
107.	<p>Kreowanie pozytywnego wizerunku ojcostwa, budowanie kompetencji i zaangażowania ojców w życie dziecka i rodziny poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zawiązanie przez miasto współpracy z organizacjami, które promują pozytywny wizerunek ojcostwa. - organizowanie warsztatów dla ojców, budowanie bazy wiedzy i wsparcia dla aktywnych i świadomych swego ojcostwa tatusiów. 	
	Udział w życiu publicznym i działaniach obywatelskich	
108.	W związku z różnymi formami udziału i partycypacji obywateli w życiu publicznym np. rady, zespoły doradcze, e-uczestnictwo (transmisje, głosowania, mobilne), miasto Gdańsk zapewnić będzie zapewnienie możliwość równego udziału mieszkańcom. W przypadku kiedy sposoby uczestnictwa i partycypacji nie prowadzą do takiej równości, tworzy i testuje nowe metody.	Uwaga dostosowująca stylistykę rekomendacji do pozostałych.
109.	Wspieranie samoorganizowania się grup zagrożonych dyskryminacją i nierównym traktowaniem, ze względu na wszelkie przesłanki Modelu.	
110.	Rozwój wolontariatu i pomocy sąsiedzkiej zapewniających wsparcie w zakresie wszystkich przesłanek Modelu.	
111.	Włączenie centrów lokalnych, domów i klubów sąsiedzkich w sieć działań ukierunkowanych na równe traktowanie i przeciwdziałanie dyskryminacji.	

	Pomoc i świadczenia socjalne	
112.	Planowanie, finansowanie i wykonywanie pomocy socjalnej i świadczeń oparte na równym traktowaniu.	
	Wykluczenie społeczne	
113.	Promowanie skutecznego dostępu wszystkich tych, którzy żyją w wykluczeniu lub są zagrożeni wykluczeniem społecznym czy ubóstwem w obszarze pracy, mieszkalnictwa, edukacji, kultury, technologii informacyjnych i komunikacyjnych, do pomocy i wsparcia w zakresie integracji a także pomocy socjalnej.	
114.	Rozpoznanie szczególnych potrzeb i sytuacji grup zagrożonych dyskryminacją i nierównym traktowaniem a doświadczających wykluczenia społecznego lub ubóstwa.	
115.	Uwzględnienie specyficznych potrzeb imigrantów oraz promowanie ich integracji w kontekście prawa do ochrony przed ubóstwem i wykluczeniem społecznym.	
116.	Wypracowanie ścieżki wdrożenia Karty Praw Osób Bezdomnych i Karty Praw Osób Niepełnosprawnych (europejska inicjatywa wdrażania kart w miastach)	Uwaga poszerzająca zakres rekomendacji o grupę przesłankową. Uwaga uwzględniona.
	Mieszkalnictwo społeczne	
117.	Podjęcie kroków zapobiegających bezdomności a w szczególności zapewnienia pomocy osobom w kryzysie bezdomności, opartej na kryterium potrzeby i braku dyskryminacji.	
118.	Rozwój mieszkalnictwa społecznego w tym mieszkań wspomaganych i mieszkań ze wsparciem w zakresie wszystkich grup zagrożonych dyskryminacją i nierównym traktowaniem zgodnie z potrzebami.	
	Handel ludźmi	
119.	Stworzenie i wzmocnienie polityki oraz zobowiązanie do działań zapobiegających handlowi ludźmi poprzez: - kampanie informacyjne i podnoszenie świadomości programy szkoleniowe dla odpowiednich służb w celu - środki zniechęcające do zapotrzebowania na tego typu usługi Wspieranie administracji centralnej w: - identyfikacji i wspierania ofiar - odpowiednie środki pomagające ofiarom - w tym dostęp do świadczeń medycznych, odpowiedniego i bezpiecznego mieszkania, tłumaczeń.	

4. Kultura i czas wolny

	Rekomendacje i zadania	
120	Rozwijanie oferty instytucji kultury odwołującej się do różnorodności gdańskiej społeczności, co sprzyjać będzie utrwalaniu i rozwijaniu tożsamości różnych grup mniejszościowych zamieszkałych w Gdańsku, jak i ich integracji ze	Uwaga poszerzająca zakres rekomendacji o tworzenie i uczestniczenie w ofercie

	społecznością. Bieżące diagnozowanie potrzeb w w zakresie uczestnictwa i tworzenia oferty kulturalnej społecznościach, w których działają instytucje.	kulturalnej. Uwzględniona jako zasadna.
121	Uwzględnianie przy rozwijaniu oferty kulturalnej w dzielnicach potrzeb osób które mają utrudniony dojazd do innej dzielnicy - seniorów, rodziców z małymi dziećmi, osób z niepełnosprawnościami ruchowymi, cudzoziemców. Wykorzystanie do realizacji takiej oferty domów i klubów sąsiedzkich jednostek miejskich oraz siedzib rad dzielnic.	Uwaga poszerzająca zakres rekomendacji o dodatkowy podmiot wdrażający. Uwzględniona jako zasadna.
122	Tworzenie oferty skierowanej do dzieci i młodzieży, zachęcającej do udziału w zajęciach organizowanych przez instytucje kultury i organizatorzy czasu wolnego ; tworzenie oferty kulturalnej skierowanej do wszystkich, nie wykluczającej, lecz włączającej, integrującej, zachęcającej do uczestnictwa bez względu na różnice.	Uwaga uszczegóławiająca zakres rekomendacji. Uwaga uwzględniona i wprowadzona jako zasadna w kolejnych rekomendacjach.
123	Rozwijanie systemu wspierania projektów tożsamościowych i mających na celu integrację poprzez kulturę wraz ze wsparciem w przygotowaniu i przeprowadzeniu tych projektów. Zapewnienie dodatkowych środków na realizację tych projektów. Popularyzacja idei integracji poprzez kulturę w instytucjach kultury i organizacjach pozarządowych.	Zmiana kolejności rekomendacji 136, przeniesiona pomiędzy bliższe jej tematycznie.
124	Rozwijanie projektów kulturalnych i produktów turystyki kulturowej w Gdańsku opartych na zagadnieniach związanych z wielokulturową tożsamością miasta oraz nawiązujących do bogactwa różnorodności społecznej miasta	
125	Zapewnienie grupom społecznym równego dostępu do obiektów i instytucji kultury. Stworzenie standardów dostępności dla instytucji kultury obejmujących: dostępność (infrastrukturalną) wydarzeń, instytucji i centrów kultury dla osób z trudnościami w poruszaniu się, niepełnosprawnościami sensorycznymi i ruchowymi; tłumaczenia (na język migowy, języki obce, audiodeskrypcję, napisy). Konsultowanie przez zespół Pełnomocnika ds. osób z niepełnosprawnością wszystkich miejskich inwestycji kulturalnych i czasu wolnego. Dostosowywanie obiektów instytucji kultury do standardów dostępności. Stworzenie systemu wsparcia instytucji kultury we wdrażaniu standardów dostępności.	Uszczegółownie rekomendacji w zakresie standardów dostępności obiektów kulturalnych.
126	Opracowanie zasad w ramach współpracy z miejskimi instytucjami kultury ~~warunków~~ rekomendacji udostępniania przestrzeni w miejskich instytucjach kultury na realizację przez organizacje pozarządowe i grupy nieformalne zadań dotyczących różnorodności i równego traktowania.	Uwaga wprowadzona jako uwzględniająca sposób zarządzania miejskimi jednostkami kultury.
127	Opracowanie jednolitych zasad udzielania zniżek ~~rodzinnych~~ w instytucjach kultury.	Uwaga uwzględniona jako poszerzająca zakres rekomendacji o szerszą grupę odbiorców.
128	Opracowanie nowego opisu zadań z zakresu kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego w ramach konkursu grantowego i tzw. małych grantów - przeciwdziałającego zagrożeniu różnego rodzaju dyskryminacjom i promującego równe traktowanie. Podejmowanie działań informacyjnych i promujących konkursy w środowiskach mniejszościowych, zagrożonych	Połączenie rekomendacji 134 i 135 jako zbliżonych tematycznie. Uwaga uwzględniona.

	wykluczeniem, dyskryminacją, itp. Oraz organizowanie szkoleń dla organizacji pozarządowych Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie współtworzenia i współodpowiedzialnego wdrażania zadań z zakresu równego traktowania w obszarze kultury. Rozwijanie skutecznego komunikowania oraz organizowanie szkoleń dla organizacji pozarządowych.	
129	Wypracowanie w ramach współpracy z miejskimi instytucjami kultury bazy informacji o gdańskich inicjatywach kulturalnych promujących różnorodność oraz edukacyjnych materiałów równościowych przygotowanych przez instytucje kultury, organizacje pozarządowe, szkoły (np. karty gier miejskich, publikacje); Informowanie o gdańskich inicjatywach kulturalnych promujących różnorodność przy wykorzystaniu istniejących narzędzi, np. strona internetowa gdansk.pl	
130	Wspieranie tworzenia zasobów bibliotecznych i innych dotyczących różnorodności, w tym stworzenie biblioteczki równościowej z publikacji przekazywanych przez organizacje realizujące projekty z zakresu równego traktowania i różnorodności.	
131	Włączenie do Gdańskiego Programu Edukacji Kulturowej zadań związanych z różnorodnością i równym traktowaniem w kulturze.	
132	Wdrożenie szkoleń antydyskryminacyjnych oraz szkoleń dotyczących dostępności dla urzędników i urzędniczek pracujących w obszarze kultury, osób zarządzających i pracujących w miejskich jednostkach organizacyjnych kultury oraz dla pracowników i pracownic portalu gdansk.pl.	Uwaga uwzględniona jako poszerzająca zakres odbiorów rekomendacji.

5. Innowacyjność i przedsiębiorczość oraz Atrakcyjność inwestycyjna

	Rekomendacje i zadania	
133.	<p>Promowanie Karty Różnorodności, m.in. poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pobudzanie świadomości społecznej w zakresie potencjalnych przejawów dyskryminacji na rynku pracy, w tym nierówności w zatrudnianiu kobiet i mężczyzn, - szkolenia antydyskryminacyjne, działania edukacyjne pokazujące wartości płynące z różnorodności w miejscu pracy, - rekomendowanie przyjęcia i wdrażania Karty Różnorodności w jednostkach i spółkach miejskich, - wyróżnianie pracodawców promujących równość płci i zarządzanie różnorodnością 	<p>Uwaga poszerzająca zakres rekomendacji o kolejnych odbiorców. Uwzględniona jako zasadna.</p>
134.	<p>Promowanie wśród pracodawców i pracodawczyń idei miejsca pracy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przyjaznego rodzinie, pozwalającego na równowagę między życiem zawodowym, a prywatnym, - wolnego od mobbingu. 	<p>Uwaga uszczegółwiająca zakres odbiorców rekomendacji dla odróżnienia od rekomendacji 146 (teraz 137). Uwaga uwzględniona jako zasadna.</p>
135.	<p>W odpowiedzi na bieżące sygnały rynku pracy, poszerzenie oferty edukacji i kształcenia zawodowego a także aktywizacji i doradztwa zawodowego, dla grup zagrożonych dyskryminacją, aby zapobiec ich wykluczeniu zawodowemu.</p> <p>Wspieranie pracodawców w zatrudnianiu i utrzymaniu zatrudnienia osób z grup przesłankowych, w tym osób z niepełnosprawnością.</p>	<p>Doszczegółowienie rekomendacji poprzez poszerzenie zakresu działań o aktywizację i wspieranie pracodawców. Uwaga uwzględniona jako zasadna.</p>
136.	<p>Promowanie Gdańsk jako miasta przedsiębiorczości różnorodnej i łamiącej stereotypy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizacja kampanii społecznych i edukacyjnych skierowanych do wszystkich grup wiekowych – od Juniora/-rki do Seniora/-rki <p>Kampanie prowadzone z udziałem przedstawicieli/przedstawicielek – ambasadorów/ambasaderek wszystkich grup przesłankowych z wykorzystaniem marki łączy nas Gdańsk, w niestereotypowym pozytywnym przekazie wizualnym i słownym, podkreślającym kompetencje i wiedzę.</p>	<p>Połączenie rekomendacji 144 i 145 jako zbliżonych tematycznie, co uznano za uwagę zasadną.</p>
137.	<p>Realizacja programu „Gdańsk równościowym pracodawcą” zakładającego m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - audyt płac oraz warunków pracy w Urzędzie Miejskimi i instytucjach miejskich, przede wszystkim pod kątem przesłanek płęć i wiek - stosowanie gramatycznych końcówek żeńskich i męskich w ogłoszeniach o pracę ~~— promowanie tej postawy wśród pracodawców,~~ 	<p>Usunięcie części podpunktu jako zawartego w rekomendacji obecnej 134. Usunięcie słowa „gospodarczą” jako nieadekwatnie opisującego różnorodność.</p> <p>Poszerzenie zakresu działań w programie, o</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - działania na rzecz kontroli przejrzystości i sprawiedliwości systemu płac i nagród, - działania na rzecz wyrównywania szans i wspierania awansu zawodowego oraz możliwości rozwoju kariery dla osób z grup niedoreprezentowanych, działania wspierające niestereotypowe wybory zawodowe, - działania wspierające zrównoważony udział kobiet i mężczyzn na wszystkich szczeblach zatrudnienia, w szczególności odnoszące się do nieproporcjonalności na wyższym szczeblu zarządzania, - dbanie o różnorodność społeczną, gospodarczą i kulturową kandydatów i kandydatek przy rekrutacji na stanowiska na wszystkich poziomach organizacji, - promowanie zatrudnienia i utrzymania zatrudnienia osób z niepełnosprawnością, - realizowanie idei miejsca pracy wolnego od mobbingu i dyskryminacji. <p>Wspieranie godzenia życia zawodowego, społecznego i rodzinnego poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> -- umożliwienie dostosowania czasu pracy i organizacji pracy - wprowadzenie polityki, która umożliwia tam gdzie to stosowne, dostosowanie czasu pracy i organizacji pracy do potrzeb pracowników, tak aby mogli oni opiekować się dziećmi i innymi osobami zależnymi, - zachęcanie mężczyzn do skorzystania z ich prawa do opieki nad dziećmi i innymi osobami zależnymi. 	<p>którym mówi rekomendacja oraz uszczegółowienie punktu dotyczącego godzenia życia zawodowego z rodzinnym, jako zwiększające rozumienie rekomendacji. Uwagi uwzględniono jako zasadne i porządkujące.</p>
138.	<p>Wspieranie rozwoju gospodarczego, z uwzględnieniem potrzeb, kompetencji i talentów grup zdefiniowanych w przesłankach Modelu, poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pomoc przedsiębiorcom z grup zagrożonych dyskryminacją oraz zatrudniającym osoby z grup zagrożonych dyskryminacją na rynku pracy, - zapewnienie wsparcia i promocji przedsiębiorstwom promującym równość, - działania zachęcające i wspierające niestereotypowe wybory edukacyjne i zawodowe, - działania edukujące pracodawców nt. wpływu stereotypów na decyzje zatrudnieniowe. 	<p>Zmiana stylistyki rekomendacji dla zachowania jednorodności stylu. Zmiana sformułowania z „zainteresowania” na „kompetencje i talenty” jako bardziej adekwatna do faktycznych działań. Poszerzenie zakresu rekomendacji o dodatkowe grupy pracodawców. Uwagi uwzględnione jako zasadne.</p>
139.	<p>Analiza możliwości wprowadzenia ułatwień dla osób prowadzących sprzedaż okazjonalną (dotyczy to m.in. osób starszych, które sprzedają plony z działek)</p>	<p>Zmiana szyku zdania na zwiększający zrozumienie i dostosowanie stylistyczne.</p>
140.	<p>Promowanie i wspieranie ekonomii społecznej – dostęp do rynku pracy dla osób wykluczonych, ~~Miasto głównym odbiorcą towarów i usług.~~</p>	<p>Rozdzielenie rekomendacji na dwie osobne, jako dotyczące osobnych tematów. Uwaga uwzględniona jako zasadna.</p>
141.	<p>DODATKOWA REKOMENDACJA Weryfikacja zamówień oraz wprowadzenie klauzul społecznych tak by miasto w większym zakresie było odbiorcą towarów i usług ekonomii społecznej.</p>	<p>Wprowadzenie dodatkowej rekomendacji, zgodnej z rekomendacjami z obszaru dotyczącego wszystkich przesłanek i klauzul społecznych. Uwaga uwzględniona jako zasadna,</p>

		zmieniająca numerację rekomendacji o 1.
142.	Analiza możliwości wprowadzenia zachęt i ~~zobowiązań~~ dla inwestorów do realizacji inwestycji z uwzględnieniem celów społecznych ukierunkowanych na równe traktowanie.	Uwaga zwiększająca elastyczność i realność rekomendacji, uwzględniona jako zasadna.
143.	Aktywne pozyskiwanie do Gdańska przedsiębiorców, inwestorów czy wykonawców, którzy prowadzą politykę wspierania różnorodności oraz promowanie miasta Gdańsk jako miasta przyjaznego różnorodności, otwartości i solidarności.	
144.	DODATKOWA REKOMENDACJA: Wdrożenie systemu edukacji na rzecz równego traktowania, w tym warsztatów antydyskryminacyjnych i doceniających różnorodność dla osób i instytucji pracujących w obszarze przedsiębiorczości i innowacyjności, a także atrakcyjności inwestycyjnej.	Dodatkowa rekomendacja dotycząca edukacji osób i instytucji w obszarze przedsiębiorczości i innowacyjności, powtarzana w każdym z obszarów jako kluczowa dla powodzenia wdrażania Modelu. Uwaga uwzględniona jako zasadna, zmieniająca numerację rekomendacji o 1.

7. Infrastruktura, Mobilność i transport oraz Przestrzeń publiczna

	Rekomendacje i zadania	
145.	DODATKOWA REKOMENDACJA: Przygotowanie i wdrażanie standardów dostępności dla obiektów i przestrzeni miejskich.	Wprowadzenie dodatkowej rekomendacji dotyczącej standardów dostępności, na podstawie doświadczenia osób biorących udział w warsztatach.
146.	Powołanie społecznego zespołu złożonego z przedstawicieli/li wszystkich grup przesłankowych Modelu przy pełnomocniku Prezydenta Miasta Gdańska ds. osób niepełnosprawnych. Rolą zespołu będzie: 1. Wspieranie działań pełnomocnika w zakresie identyfikacji problemów/barier w przestrzeni publicznej, 2. Opiniowanie rozwiązań przestrzennych pod kątem dostępności w projektach dotyczących przestrzeni publicznych o znaczeniu ogólnomiejskim, 3. Prowadzenie dialogu ze służbami konserwatorskimi w celu bieżącego wypracowywania jak najlepszych rozwiązań ograniczających bądź likwidujących bariery dla osób z ograniczoną mobilnością.	Uwaga mająca na celu uporządkowanie rekomendacji i poszerzenie jej zakresu. Uznana za zasadna i przesuująca numerację rekomendacji o 1.
147.	Znoszenie barier dostępności w budynkach gminnych/komunalnych i w otoczeniu dla osób z ograniczoną mobilnością ²	Rozdzielenie rekomendacji na dwie osobne, jako dotyczące dwóch obszarów działania. Uwaga uznana za zasadna i przesuująca numerację rekomendacji o 1.
148.	Zapewnienie przynajmniej 1 miejsca w DPS dostosowanego dla potrzeb osób z ograniczoną mobilnością (np. osoby z niepełnosprawnością poruszającej się na wózku) w sytuacji interwencji kryzysowej. –Zwiększenie dostępności przychodni i innych punktów medycznych/praktyki lekarskiej (np. ginekologicznej, stomatologicznej) znajdujących się w budynkach komunalnych pod kątem osób z ograniczoną mobilnością. Cel stawiany w modelu na rzecz równego traktowania: przynajmniej 1 przychodnia/szpital/praktyka lekarska w mieście z każdej dziedziny medycznej w pełni dostosowana do potrzeb osób z ograniczoną mobilnością (dostęp do budynku, fotel ginekologiczny, toaleta itp.)	Przeniesiona częściowo do obszaru Zdrowie, jako dotycząca bardziej tego tematu. Uwaga uznana za porządkującą i zasadną.

² Ograniczona mobilność, niepełnosprawność – wszystkie formy, także np. niedowidzenie

	~~-Dostosowanie Centrum Interwencji Kryzysowej w Gdańsku do potrzeb osób z ograniczoną mobilnością poruszających się na wózku (w tym pokoju dla osób w sytuacji kryzysowej)-~~	
149.	Zachęcanie i promowanie podmiotów dzierżawiących nieruchomości miejskie do znoszenia barier dostępności.	Uelastycznienie rekomendacji w kierunku bardziej realnej i zgodnej z kompetencjami miasta. Uwaga uznana za zasadną
150.	Dodanie poniższych opcji do funkcjonującej aplikacji „Mapa porządku” oraz wprowadzenie procedury reakcji na poszczególne uwagi: 1. - zgłaszania barier architektonicznych w przestrzeni publicznej miasta Gdańska (lub stworzenie osobnej Mapy do zgłaszania barier architektonicznych), - zgłaszanie uszkodzonych świateł w podziemnych przejściach i w tunelach - zgłaszanie mowy nienawiści ~~aktów przemocy motywowanych nienawiścią~~ (na podstawie katalogu wymienionego w art. 256 § 1 k.k. rozszerzonego o przesłankę orientacja psychoseksualna). ~~Ponadto, monitoring (zbieranie i agregowanie danych) zgłoszeń przemocy motywowanych nienawiścią (wobec wszystkich przesłanek) na podstawie aplikacji „Mapy porządku”.~~	Uelastycznienie rekomendacji pod kątem technicznym i dostosowanie do możliwości prawnych i kompetencji miasta. Uwaga uznana w związku z tym za zasadną.
151.	Zbudowanie/dobudowanie ramp/parkingów typu „kiss and ride/go” przed szpitalami, ośrodkami zdrowia itp. (w zależności od dostępności terenu gminnego w pobliżu budynku). W sytuacji, gdy zbudowanie/dobudowanie nie jest możliwe rekomenduje się wyznaczenia takich miejsc na miejscach już istniejących.	
152.	Budowa/przebudowa/remont dróg na obszarach objętych nadzorem konserwatorskim w sposób minimalizujący nierówność/wyboistość nawierzchni dróg i ciągów pieszych oraz ustanowienie regularnych spotkań edukacyjnych z zakresu problemów z poruszaniem się osób niepełnosprawnych i starszych z miejskim konserwatorem i jego biurem – z udziałem pełnomocnika ds. osób niepełnosprawnych z zespołem społecznym. Ponadto zorganizowanie szkoleń/spotkań dla osób pracujących w Dziale Uzgodnień w Zarząd Dróg i Zieleni oraz w biurze miejskiego konserwatora uświadamiające potrzeby osób z ograniczoną mobilnością.	
153.	DODATKOWA REKOMENDACJA: Zwiększanie kompetencji przedstawicieli instytucji zajmujących się planowaniem i uzgadnianiem dokumentacji projektowych w tym pracujących w służbach konserwatorskich, w zakresie projektowania uniwersalnego	Dodanie rekomendacji skierowanej bezpośrednio dla służb konserwatorskich i projektujących rozwiązania w przestrzeni miejskich, jako jednej z rekomendacji dotyczących edukacji w obszarze infrastruktury. Rekomendacja uznana za zasadna i zmieniająca numerację rekomendacji o 1.
154.	Udoskonalenie (w miarę posiadanych środków) dostępności transportu publicznego do potrzeb różnych grup	Uporządkowanie rekomendacji i poszerzenie jej

	<p>społecznych, a konkretnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dopasowanie rozkładu jazdy Zakład Transportu Miejskiego do czasu pracy pracowników dużych zakładów pracy. ~~- Wypracowanie porozumienia pomiędzy instytucjami kultury i GAIT mającego na celu dostosowanie rozkładów do realizowanego programu instytucji.~~ <p>Dostosowywanie rozkładów jazdy do potrzeb mieszkańców i instytucji kultur</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zwiększenie częstotliwości kursowania komunikacji publicznej (wozokilometry) w godzinach szczytu, w tym dostosowanych po potrzeb osób z ograniczoną mobilnością. - Zwiększenie ilości/częstotliwości przejazdów transportu miejskiego w godzinach wieczorno-nocnych, aby zwiększyć dostęp do kultury/oferty/przestrzeni miejskiej. - Zapewnianie transportu do miejsc z utrudnionym dostępem, ~~- Zapewnienie transportu do osiedli z utrudnionym dostępem (np. VII Dwór) – np. poprzez „mikrobusy na żądanie”.~~ ~~- Zapewnienie miejskiego, bezpłatnego transportu do ośrodków zdrowia itp.; autobus w formule "shuttle bus" transportujący osoby od przystanku tramwajowego Uniwersytet Medyczny w górę, do Uniwersyteckiego Centrum Klinicznego.~~ 	<p>zakresu, bez ograniczania dzielnicowego. Uwaga zwiększająca zrozumienie rekomendacji, zatem uznana za zasadną.</p>
155	<p>Udoskonalenie udzielania informacji zwrotnej dla każdej osoby składającej skargę na niewłaściwe zachowanie kierowcy/motorniczego transportu publicznego o postępach w sprawie.</p>	
156.	<p>Szkolenia dla kierowców Zakład Transportu Miejskiego z postępowania w sytuacjach kryzysowych/trudnych (w tym z korzystania z mobilnego pogotowia) oraz przeciwdziałania dyskryminacji względem wszystkich przesłanek.</p>	
157.	<p>~~Wyłączenie z obszaru kar dla kierowców Zakład Transportu Miejskiego opóźnień wynikających z czasu, który poświęcają na otwarcie rampy dla osób z niepełnosprawnością~~</p> <p>Wprowadzenie do zasad rozliczania kontraktów przewozowych zawieranych z operatorami zasady, że opóźnienia wynikające z obsługi rampy dla osób z niepełnosprawnością są usprawiedliwionymi opóźnieniami, nie podlegającymi karom za opóźnienia.</p>	<p>Uwaga dostosowująca brzmienie rekomendacji do polityk wewnętrznych przewoźnika i uznana za zasadną.</p>
158.	<p>Wprowadzenie mechanizmów motywacyjnych dla kierowców za szczególnie przyjazne zachowania wobec pasażerów (w szczególności niepełnosprawnych oraz starszych) oraz za modelowe zachowanie w sytuacjach przemocy i dyskryminacji.</p>	
159.	<p>Zwiększenie liczby miejsc parkingowych (kosztem istniejących) dla osób z niepełnosprawnością w strefach ograniczonego dostępu, np. Główne Miasto, w pobliżu atrakcji miejskich, rekreacji i aktywności czasu wolnego.</p>	
160.	<p>Wprowadzenie miejskiego bezpłatnego transportu (np. ryczałtowy bon na taksówkę lub/i zwiększenie liczby</p>	<p>Uwaga wprowadzająca prawidłową nazwę</p>

	taksówek obsługiwanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie przewozów dofinansowanych przez miasto oraz rozszerzenie katalogu osób z ograniczoną mobilnością, które mogą z niej korzystać do np. osób starszych lub rodziców dzieci z niepełnosprawnościami, które muszą dojechać na wizytę lekarską, badanie, zabieg, terapię, a ich stan zdrowia im to utrudnia).	wspomnianej usługi, zatem uznana za zasadną.
161.	Sukcesywne wyposażenie taboru w rampy. Wyposażenie wszystkich niskopodłogowych autobusów i tramwajów w rampę oraz w hak do otwarcia rampy i w przyszłości zakup taboru tylko z takim wyposażeniem. Oznaczenie w rozkładzie jazdy, które autobusy i tramwaje są wyposażone w rampy	Uszczegółowienie rekomendacji i poszerzenie jej zakresu. Uwaga uwzględniona jako zasadna.
162.	Zwracanie uwagi na profil działania organizacji w konkursach na przydział lokali dla NGO. W sytuacji, gdy organizacja oferuje np. porady prawne/psychologiczne itp., to należy zadbać, aby taka organizacja miała większe szanse na zdobycie lokalu dostosowanego do potrzeb osób z ograniczoną mobilnością (w miarę dostępności stosownych lokali i zgodnie z procedurami konkursowymi). Zwłaszcza dotyczy to tzw. „podwójnej dyskryminacji”, np. osoba LGBT+ niepełnosprawna np. poruszająca się na wózku.	
163.	Zachęcenie deweloperów podczas negocjacji z deweloperami/inwestorami przy sprzedaży gruntów (np. przy inwestycjach w ramach PPP) do uwzględniania potrzeb lokalnej społeczności i do przeznaczania dla lokalnej społeczności lokali na parterach: na żłobki, kluby sąsiedzkie, miejskie mieszkania na wynajem dla osób z trudnościami w poruszaniu się.	Zmiana brzmienia rekomendacji w celu zawarcia jej w obszarze kompetencji miasta, zatem uznana za zasadną.
164.	Priorytetowe odświeżanie usuwanie skutków zimy z chodników (potem jezdnie) przed budynkami miejskimi oraz zobowiązanie zachęcania prywatnych właścicieli do priorytetowego odświeżania usuwanie skutków zimy z chodników.	Poszerzenie zakresu rekomendacji. Uwaga uznana za zasadną.
165.	Kontynuacja zwiększania dostępności osób z ograniczoną mobilnością różnymi typami niepełnosprawności do plaż – rampa dla plażowiczów z ograniczoną mobilnością.	Poszerzenie zakresu rekomendacji. Uwaga uznana za zasadną.
166.	Informacja o korzystaniu ze środków komunikacji publicznej (papierowe ulotki i aplikacja, oznakowania przystanków i wewnątrz komunikacji publicznej) skierowane do cudzoziemców (w językach: angielskim, rosyjskim i ukraińskim). + przetłumaczenie automatów dla zakupu biletów i dostosowanie ich dla osób z niepełnosprawnościami.	Poszerzenie zakresu rekomendacji. Uwaga uznana za zasadną.
167.	Wprowadzenie możliwości wprowadzania interwencji punktowych (być może w formie partnerskiej współpracy UMG/Gdański Zarząd Dróg i Zieleni z partnerami społecznymi) w znoszeniu drobnych barier architektonicznych.	
168.	Przeanalizowanie wariantów planów przeciwpożarowych pod kątem bezpieczeństwa osób na wózkach, osób niesłyszących i osób z niepełnosprawnością intelektualną. W sytuacji ćwiczenia alarmów przeciwpożarowych w budynkach z windą na piętrach zostają osoby na wózkach, bez możliwości ewakuacji, w związku z wyłączeniem wind.	

169.	Usuwanie mowy nienawiści i treści z przestrzeni miejskiej.	
170.	Honorowanie zaświadczeń osób transpłciowych o procesie korekty płci przez kontrolerów Zarządu Transportu Miejskiego.	Uszczegółowienie zakresu rekomendacji. Rekomendacja uznana za zasadną.
171.	DODATKOWA REKOMENDACJA: Dbając o swobodne przemieszczanie się osób m.in. na/z wózkami bezwzględne egzekwowanie przez służby porządkowe przypadków parkowania na chodnikach, jako utrudnienia w ruchu uprawniającego do odholowania pojazdu.	Wprowadzenie dodatkowej rekomendacji w obszarze dotąd nie wskazanym w Modelu. Uwaga zwiększa zakres Modelu, zatem uznana została za zasadną i zwiększyła numerację rekomendacji o 1.
172.	DODATKOWA REKOMENDACJA: Weryfikowanie przez służby porządkowe uprawnień osoby korzystającej z miejsca przeznaczonego do parkowanie dla osób z niepełnosprawnością („koperta”).	Wprowadzenie dodatkowej rekomendacji w obszarze dotąd nie wskazanym w Modelu. Uwaga zwiększa zakres Modelu, zatem uznana została za zasadną i zwiększyła numerację rekomendacji o 1.
173.	DODATKOWA REKOMENDACJA: Uwzględnienie interesu osób z niepełnosprawnością i pieszych przy czasowej organizacji ruchu.	Wprowadzenie dodatkowej rekomendacji w obszarze dotąd nie wskazanym w Modelu. Uwaga zwiększa zakres Modelu, zatem uznana została za zasadną i zwiększyła numerację rekomendacji o 1.
174.	DODATKOWA REKOMENDACJA: Wyraźniejsze oznaczenie miejsc dla wózków w autobusach i tramwajach oraz dla osób starszych i z niepełnosprawnością.	Wprowadzenie dodatkowej rekomendacji w obszarze dotąd nie wskazanym w Modelu. Uwaga zwiększa zakres Modelu, zatem uznana została za zasadną i zwiększyła numerację rekomendacji o 1.
175.	DODATKOWA REKOMENDACJA: Dopuszczenie w regulaminie przewozu możliwości przewożenia dziecka w wózku w autobusach i tramwajach.	Wprowadzenie dodatkowej rekomendacji w obszarze dotąd nie wskazanym w Modelu. Uwaga zwiększa zakres Modelu, zatem uznana została za zasadną i zwiększyła numerację rekomendacji o 1.
176.	DODATKOWA REKOMENDACJA: Włączenie systemu monitorowania autobusów i tramwajów do ogólnomiejskiego systemu monitorowania bezpieczeństwa.	Wprowadzenie dodatkowej rekomendacji w obszarze dotąd nie wskazanym w Modelu. Uwaga zwiększa zakres Modelu, zatem uznana została za zasadną i zwiększyła numerację rekomendacji o 1.
177.	DODATKOWA REKOMENDACJA: Wyznaczenie na przystankach stref wejścia do komunikacji miejskiej dla osób niedowidzących.	Wprowadzenie dodatkowej rekomendacji w obszarze dotąd nie wskazanym w Modelu. Uwaga zwiększa zakres Modelu, zatem uznana została za zasadną i zwiększyła numerację rekomendacji o 1.
178.	Podnoszenie kompetencji Działu Uzgodnień Zarząd Dróg i Zieleni zakresu projektowania uniwersalnego (na etapie planowania inwestycji analiza potrzeb osób ze wszystkich grup przesłankowych).	

1.6. Konkluzje

Konsultacje wewnętrzne i społeczne wprowadziły szereg zmian do treści rekomendacji.

Główne zmiany polegały na dodaniu 16 nowych rekomendacji oraz połączeniu 13 wcześniejszych, co zmieniło liczbę pierwotnych 175 rekomendacji, zaakceptowanych przez Zespół Modelu na rzecz Równego Traktowania, na 178 rekomendacji, poddanych ponownym konsultacjom społecznym, łącznie z całością Modelu.

Większość zmian dotyczyła poszerzenia zakresu rekomendacji (dodanie kolejnych grup przesłankowych, których rekomendacja dotyczy, poszerzenie zakresu instytucji ją wdrażających, itd.) lub nadania jej charakteru kierunkowego zamiast szczegółowego.

Wprowadzono również jednolite nazewnictwo dotyczące osób nieheteroseksualnych i konsekwentnie zastosowano sformułowanie „dotyczy wszystkich przesłanek Modelu”, zamiast wymieniania kolejnych przesłanek.

Jednocześnie wprowadzono szereg zmian stylistycznych, gramatycznych i dotyczących szyku zdania, które zwiększyły zrozumienie rekomendacji.

Raport przygotował Zespół zarządzający Modelem, w tym liderzy i liderki grup obszarowych.

PREZYDENT MIASTA GDAŃSKA
z up.
/-/ Piotr Kowalczyk
ZASTĘPCA PREZYDENTA MIASTA GDAŃSK